

# OBSAH

|                        |    |
|------------------------|----|
| <b>PREDHOVOR</b> ..... | 11 |
| <b>Úvod</b> .....      | 15 |

## A. GEMERSKÉ NÁREČIA VLASTNÉ

|                                                          |    |
|----------------------------------------------------------|----|
| <b>v juhozápadnom, strednom a východnom Gemeri</b> ..... | 21 |
|----------------------------------------------------------|----|

|                                              |    |
|----------------------------------------------|----|
| <b>I. Nárečia juhozápadného Gemera</b> ..... | 22 |
|----------------------------------------------|----|

|                                           |    |
|-------------------------------------------|----|
| <b>1. Nárečia Sušianskej doliny</b> ..... | 22 |
|-------------------------------------------|----|

|                                |    |
|--------------------------------|----|
| <b>a) severozápadnej</b> ..... | 22 |
|--------------------------------|----|

|                                   |    |
|-----------------------------------|----|
| <b>1) pondelské nárečie</b> ..... | 22 |
|-----------------------------------|----|

|                   |    |
|-------------------|----|
| 1. Val'kovo ..... | 22 |
|-------------------|----|

|                   |    |
|-------------------|----|
| 2. Pondelok ..... | 24 |
|-------------------|----|

|                |    |
|----------------|----|
| 3. Selce ..... | 28 |
|----------------|----|

|                        |    |
|------------------------|----|
| <b>b) južnej</b> ..... | 33 |
|------------------------|----|

|                                   |    |
|-----------------------------------|----|
| <b>2) sušianske nárečie</b> ..... | 33 |
|-----------------------------------|----|

|                      |    |
|----------------------|----|
| 4. Veľká Suchá ..... | 33 |
|----------------------|----|

|                              |    |
|------------------------------|----|
| 5. Hrnčiarske Zalužany ..... | 36 |
|------------------------------|----|

|                 |    |
|-----------------|----|
| 6. Sušany ..... | 40 |
|-----------------|----|

|                                          |    |
|------------------------------------------|----|
| <b>2. Nárečia Rimavskej doliny</b> ..... | 43 |
|------------------------------------------|----|

|                          |    |
|--------------------------|----|
| <b>a) severnej</b> ..... | 43 |
|--------------------------|----|

|                                   |    |
|-----------------------------------|----|
| <b>3) tisoenské nárečie</b> ..... | 43 |
|-----------------------------------|----|

|                  |    |
|------------------|----|
| 7. Tisovec ..... | 43 |
|------------------|----|

|                                                            |    |
|------------------------------------------------------------|----|
| <b>4) pilianske alebo piliansko-háčavské nárečie</b> ..... | 49 |
|------------------------------------------------------------|----|

|                       |    |
|-----------------------|----|
| 8. Rimavská Píla..... | 49 |
|-----------------------|----|

|                 |    |
|-----------------|----|
| 9. Háčava ..... | 52 |
|-----------------|----|

|                                   |    |
|-----------------------------------|----|
| <b>5) klenovské nárečie</b> ..... | 55 |
|-----------------------------------|----|

|                   |    |
|-------------------|----|
| 10. Klenovec..... | 55 |
|-------------------|----|

|                                                               |    |
|---------------------------------------------------------------|----|
| <b>6) hnúšťanské alebo hnúšťansko-brezovské nárečie</b> ..... | 60 |
|---------------------------------------------------------------|----|

|                   |    |
|-------------------|----|
| 11. Hnúšť'a ..... | 60 |
|-------------------|----|

|                  |    |
|------------------|----|
| 12. Likier ..... | 66 |
|------------------|----|

|                            |    |
|----------------------------|----|
| 13. Rimavské Brezovo ..... | 69 |
|----------------------------|----|

|                          |    |
|--------------------------|----|
| <b>b) strednej</b> ..... | 73 |
|--------------------------|----|

|                                |    |
|--------------------------------|----|
| <b>7) banské nárečie</b> ..... | 73 |
|--------------------------------|----|

|                        |    |
|------------------------|----|
| 14. Rimavská Baňa..... | 73 |
|------------------------|----|

|                             |    |
|-----------------------------|----|
| 15. Rimavské Zalužany ..... | 77 |
|-----------------------------|----|

|                                                                 |     |
|-----------------------------------------------------------------|-----|
| 16. Priboj .....                                                | 80  |
| <b>8) rimavické nárečie</b> .....                               | 83  |
| 17. Rimavica .....                                              | 83  |
| 18. Rimavská Lehota .....                                       | 86  |
| <b>9) kokavské nárečie</b> .....                                | 89  |
| 19. Kokava nad Rimavicou .....                                  | 89  |
| <b>c) južnej</b> .....                                          | 94  |
| <b>10) kocižské nárečie<sup>1</sup></b> .....                   | 94  |
| 20. Kociha .....                                                | 94  |
| <b>11) hrachovské nárečie</b> .....                             | 97  |
| 21. Hrachovo .....                                              | 97  |
| <b>12) skálnické alebo skálnicko-čerenčianske nárečie</b> ..... | 101 |
| 22. Vyšný Skálnik .....                                         | 101 |
| 23. Nižný Skálnik .....                                         | 104 |
| 24. Rimavské Vrbovce .....                                      | 109 |
| 25. Veľké Teriakovce .....                                      | 113 |
| 26. Malé Teriakovce .....                                       | 116 |
| 27. Čerenčany .....                                             | 118 |
| <b>13) pokoradzské nárečie</b> .....                            | 122 |
| 28. Vyšná (Slovenská) Pokoradz .....                            | 122 |
| <b>14) zahorianске nárečie</b> .....                            | 126 |
| 29. Horné Zahorany .....                                        | 126 |
| <b>3. Nárečia gemerských vrškov</b> .....                       | 129 |
| <b>a) severných</b> .....                                       | 129 |
| <b>15) polomské nárečie</b> .....                               | 129 |
| 30. Polom .....                                                 | 129 |
| <b>b) stredných</b> .....                                       | 134 |
| <b>16) kyjatické nárečie</b> .....                              | 134 |
| 31. Kyjatice .....                                              | 134 |
| <b>c) južných</b> .....                                         | 138 |
| <b>17) lukovištské nárečie</b> .....                            | 138 |
| 32. Babinec .....                                               | 138 |
| 33. Kraskovo .....                                              | 141 |
| 34. Lukovištia .....                                            | 144 |

|                                                                |     |
|----------------------------------------------------------------|-----|
| <b>4. Nárečia Blžskej doliny</b> .....                         | 147 |
| <b>a) severnej</b> .....                                       | 147 |
| <b>18) krokavské nárečie</b> .....                             | 147 |
| 35. Krokava .....                                              | 147 |
| <b>19) popročské nárečie</b> .....                             | 149 |
| 36. Poproč .....                                               | 149 |
| <b>20) brádňanské nárečie</b> .....                            | 152 |
| 37. Brádno .....                                               | 152 |
| <b>21) zdychavské alebo ratkovskovzdychavské nárečie</b> ..... | 156 |
| 38. Ratkovská Zdychava .....                                   | 156 |
| 39. Rovné .....                                                | 159 |
| <b>22) potocké nárečie</b> .....                               | 162 |
| 40. Potok .....                                                | 162 |
| <b>23) lipovské nárečie</b> .....                              | 165 |
| 41. Lipovec .....                                              | 165 |
| <b>b) strednej</b> .....                                       | 168 |
| <b>24) striežovské nárečie</b> .....                           | 168 |
| 42. Striežovce .....                                           | 168 |
| <b>25) hrušovské nárečie</b> .....                             | 171 |
| 43. Hrušovo .....                                              | 171 |
| <b>26) ostrianske nárečie</b> .....                            | 174 |
| 44. Ostrany .....                                              | 174 |
| <b>c) juhovýchodnej</b> .....                                  | 178 |
| <b>27) drienčanské nárečie</b> .....                           | 178 |
| 45. Drienčany .....                                            | 178 |
| <b>28) pápčanské nárečie</b> .....                             | 182 |
| 46. Pápča .....                                                | 182 |
| <b>29) budikovianske nárečie</b> .....                         | 186 |
| 47. Teplý Vrch .....                                           | 186 |
| 48. Budikovany .....                                           | 189 |
| <b>30) hostišovské nárečie</b> .....                           | 192 |
| 49. Hostišovce .....                                           | 192 |
| <b>31) slištianske nárečie</b> .....                           | 196 |
| 50. Slizské .....                                              | 196 |
| <b>32) španopol'ské nárečie</b> .....                          | 199 |
| 51. Španie Pole .....                                          | 199 |
| <b>II. Nárečia stredného Gemera</b> .....                      | 204 |
| <b>5. Nárečia Ratkovskej doliny</b> .....                      | 204 |
| <b>a) severnej</b> .....                                       | 204 |

<sup>1</sup> Zosúladiť sme poradie týchto dvoch nárečových podskupín (pôv. poradie: 10. hrachovské nárečie, 11. kocižské nárečie → upr. poradie: 10. kocižské nárečie, 11. hrachovské nárečie) s členením uverejneným v prvej časti knihy Gemerské nárečia I/1 (2018, s. 72). Podľa toho sme upravili aj poradie nárečových textov v tejto druhej časti (porov. s. 115). Vnútorne členenie gemerských nárečí na jednotlivé skupiny a podskupiny spolu aj s číslovaním bolo pre autora východiskom aj pre radenie nárečových textov v Gemerskej nárečovej čítanke.

|                                                          |     |
|----------------------------------------------------------|-----|
| 33) ratkovskobystrianske alebo bystrianske nárečie ..... | 204 |
| 52. Ratkovské Bystré .....                               | 204 |
| 53. Filier .....                                         | 207 |
| 54. Hrlica .....                                         | 210 |
| 34) sirkovské nárečie .....                              | 213 |
| 55. Sirk .....                                           | 213 |
| b) južnej .....                                          | 216 |
| 35) ratkovské nárečie .....                              | 216 |
| 56. Ploské .....                                         | 216 |
| 57. Ratková .....                                        | 219 |
| 58. Repištia .....                                       | 223 |
| 36) lehotsko-brusnicke nárečie .....                     | 227 |
| 59. Ratkovská Lehota .....                               | 227 |
| 60. Sása .....                                           | 231 |
| 61. Brusník .....                                        | 234 |
| 37) sušiansko-rybnické nárečie .....                     | 238 |
| 62. Rybník .....                                         | 238 |
| 63. Ratkovská Suchá .....                                | 242 |
| 6. Nárečia Muránskej (Revúckej, Jelšavskej) doliny ..... | 247 |
| a) severnej .....                                        | 247 |
| 38) muránske nárečie .....                               | 247 |
| 64. Muráň .....                                          | 247 |
| 65. Muránska Lehota .....                                | 251 |
| 39) dlholúcke nárečie .....                              | 254 |
| 66. Muránska Dlhá Lúka .....                             | 254 |
| 40) hutianske (muránskohutianske) nárečie .....          | 257 |
| 67. Muránska Huta .....                                  | 257 |
| 41) zdychavské (muránskozdychavské) nárečie .....        | 261 |
| 68. Muránska Zdychava .....                              | 261 |
| 42) revúcke nárečie .....                                | 264 |
| 69. Revúčka .....                                        | 264 |
| 70. Revúca .....                                         | 268 |
| b) strednej .....                                        | 273 |
| 43) mokrolúcko-turčocké nárečie .....                    | 273 |
| 71. Mokrá Lúka .....                                     | 273 |
| 72. Turčok .....                                         | 276 |
| c) južnej .....                                          | 279 |
| 44) rákošské nárečie .....                               | 279 |
| 73. Rákoš .....                                          | 279 |
| 45) chyžníansko-šivetické nárečie .....                  | 283 |

|                                                          |     |
|----------------------------------------------------------|-----|
| 74. Revúcka Lehota .....                                 | 283 |
| 75. Lubeník .....                                        | 286 |
| 76. Chyžné .....                                         | 290 |
| 77. Mníšany .....                                        | 294 |
| 78. Jelšavská Teplica .....                              | 299 |
| 79. Gemerský Milhost' .....                              | 302 |
| 80. Šivetice .....                                       | 306 |
| 81. Kameňany .....                                       | 311 |
| 82. Prihradzany .....                                    | 314 |
| 83. Nandraž .....                                        | 318 |
| 46) jelšavské nárečie .....                              | 323 |
| 84. Jelšava .....                                        | 323 |
| 85. Kopráš .....                                         | 328 |
| 7. Nárečia Štítnickej doliny .....                       | 331 |
| a) severnej .....                                        | 331 |
| 47) čiernolehotské (lehotské) nárečie .....              | 331 |
| 86. Čierna Lehota .....                                  | 331 |
| b) strednej .....                                        | 334 |
| 48) slavošovské nárečie .....                            | 334 |
| 87. Slavošovce .....                                     | 334 |
| 88. Rochovce .....                                       | 340 |
| 89. Ochtiná .....                                        | 342 |
| 49) roštárske nárečie .....                              | 345 |
| 90. Roštár .....                                         | 345 |
| 91. Kocel'ovce .....                                     | 348 |
| 92. Petrovo .....                                        | 350 |
| c) južnej .....                                          | 354 |
| 50) štítnické nárečie .....                              | 354 |
| 93. Štítnik .....                                        | 354 |
| 51) rozložníanske nárečie .....                          | 358 |
| 94. Gočaltovo .....                                      | 358 |
| 95. Rozložná .....                                       | 361 |
| d) juhovýchodnej .....                                   | 365 |
| 52) honcké nárečie .....                                 | 365 |
| 96. Honce .....                                          | 365 |
| 53) rožňavskobystrianske alebo bystrianske nárečie ..... | 368 |
| 97. Rožňavské Bystré .....                               | 368 |
| 98. Rakovnica .....                                      | 371 |

|                                                                                                         |            |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| <b>III. Nárečia východného Gemera .....</b>                                                             | <b>374</b> |
| <b>8. Nárečia Slanskej doliny (slanskodolinské nárečia) .....</b>                                       | <b>374</b> |
| <b>a) severozápadnej .....</b>                                                                          | <b>374</b> |
| <b>54) rejdovské nárečie .....</b>                                                                      | <b>374</b> |
| 99. Rejdová .....                                                                                       | 374        |
| 100. Vyšná Slaná .....                                                                                  | 378        |
| <b>Abecedný zoznam obcí .....</b>                                                                       | <b>380</b> |
| <b>ZÁVER .....</b>                                                                                      | <b>384</b> |
| <b>SUMMARY .....</b>                                                                                    | <b>387</b> |
| <b>PE3IOME .....</b>                                                                                    | <b>390</b> |
| <b>BIOGRAFICKÉ KALENDÁRIUM .....</b>                                                                    | <b>393</b> |
| <b>Životný príbeh prof. Štefana Tóbika z pera Jozefa Štolca</b><br><b>(Retrospektívny pohľad) .....</b> | <b>442</b> |